

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, főter 32. sz. a.
Ide intézendő a lap szellemi ré-
szét érdeklő minden közlemény
és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fo-
gadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24.
sz. **Rábely Miklós** könyvnyom-
dájában. — Ide intézendők a
kiadó-hivatalt illető előfizetési
pénz-, hirdemény-, nyiltér- és
felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petítor tér-
fogata . . . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás
után . . . . . 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor . . . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. — A előfizetések legezelszerűbben postautalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

A t. olvasó közönséghez?

Ime, a „Gömör-Kishont“ második félévi folyamának első számát adjuk az olvasó kezébe. Újév elmúlt, s az első szám csak akkor jelenik meg, mikor már a másodiknak kéne napvilágot látni. Bocsanatot érte, a „Gömör-Kishont“ beteg volt, bizonytalan volt az élete; aztán meg új ruhát is akart cserélni, mert a félesztendeig nagyon elvütte a régít, úgy, hogy a vége felé már rongyosnak is tetszett; hézag hézag mellett látszott rajta, mind a négy oldalán alig akadt valami, a min a szem megpihenhetett. Betegségét a doktorai okozták, akik elfeledve minden ígéretet, elhanyagolták a gyenge szervezetű újszülött ápolását, úgy hogy az apja egyedül maradt, s már a koporsóját akarta csináltatni. Ruháját pedig: az öltöztető dajkája hanyagolta el, ami öltözet volt a gardrobban, ami orvosság az almáriomban, azzal sem ezizomázta fel, azt sem adta be a gyermeknek, hogy annál kevesebb dolga legyen vele. De végre is a krízisen szerencsésen átesett, a doktorok megjelentek betegágyánál és megmentették s ezertul is hű kísérei lesznek lépteinek, öltöztetését pedig új dajka vette kezébe, s így külsőleg is jobban fog kinézni.

Felhagyva a képletes beszéddel, örömmel tudatjuk a t. közönséggel, hogy a „Gömör-Kishont“ ügyét megyénk leg-

tehetségesebb tollú férfiai karolták fel. A múlt napokban itt helyben tartott értekezleten megyénknek városunkban lakó legtekintélyesebb publicistái jelentek meg, s magukévá tevén a lap ügyét, annak mind erkölcsi, mind szellemi támogatását elhatározták.

Oly körülmény ez, mely elég bátorrá tehet minket arra, hogy a t. közönség figyelmét felhívjuk lapunk új évfolyamára.

Felesleges tán fejtegetnünk, mily indító okok vezették az illetőket a fent említett határozatra. Mindenki belátja, hogy épen most, midőn Rimaszombat tán egy új társadalmi átalakulás küszöbén áll, szüksége van egy oly organumra is, melyben ezen átalakulás kérdéseit nyilvánosan megvitatni lehessen. Az sem képez tán kérdést, hogy a megye székhelyén legyen-e a megye érdekeit részrehajlatlanul felkaroló s minden partikuláris érdeket kizáró közlönye; de mely egyszersmind elég erkölcsi tekintéllyel is bírjon amaz érdekeknek képviselőjére és érvényesítésére. Erkölcsi erő nélkül a vidéki lap minden eszméje csak szó marad, mely a pusztában hangzik el. Ha pedig a vidéki lap azok szellemi támogatását is nélkülözni kénytelen, a kik a megye érdekeit legjobban ismerik, s ezeknek hangot a sajtóban legbátrabban és legérvényesebben adhatnának: úgy működ-

dése és értéke még kevésbé felelhet meg azon czélnak és váráhozásnak, mely egy megyei közlöny szerény működéséhez kötve van.

Ezen szellemi érték és erkölcsi tekintély megteremtése volt hát czélja ama férfiaknak, midőn e lapot állandó munkásságukkal támogatni elhatározták.

Munkásságuknak bizonyára jó eredménye lesz, mert az olvasó közönség első sorban ő értők fogja e lap iránti bizalmát és pártfogását megújítani; a lap pedig csak övelők felelhet meg a megye váráhozásainak. A közönség nekik fog köszönni egy igényeinek megfelelő lapot, és a lap nekik fog köszönni egy pártoló nagy olvasó közönséget.

Az olvasónak azonban még más igényei is vannak: a lap tisztességes külső kiállítása és pontos megjelenése. Mindakettőt sikerült biztosítanunk új kiadónk által. Azt hisszük Rábely Miklós neve elég garancia, hogy a közönség bizalmát ne kelljen erre kikérnünk.

S hogy a „Gömör-Kishont“ minél szélesebb körben elterjedhessen, előfizetési árát is jóval alább szállítottuk mint eddig volt, holott tartalma mind terjedelemben mind értékben nagyobb lesz.

És most nekünk nem marad egyéb

mint a t. közönség pártfogását még egyszer kikérni; aztán a közügy nevében köszönetet mondani ama jeleseknek, akik a lap ügyét felkarolták s annak életét biztosították; végre megköszönni azt a meg nem érdemelt bizalmat; hogy e vállalat további szellemi vezetésével minket biztak meg. Szerény munkásságunkkal mindig az lesz főterekvésünk elérni, hogy e bizalmat megérdemeljük s a közönség váráhozásának megfelelőhessünk. **A szerkesztőség.**

A „Gömör-Kishont“ előfizetési ára:

Negyed évre . . . . . 1 frt
Fél évre . . . . . 2 frt
Egész évre . . . . . 4 frt

Az előfizetések legezelszerűbben postautalvány mellett alólirt kiadóhoz Rimaszombatba küldendők.

A lap gondos kiállításáról és pontos megjelenéséről kezeskedik

Rábely Miklós,

a „Gömör-Kishont“ kiadója.

Szilvester-éji álom.

Szörnyű, irtóztató álom; felőled jó haza!

Hungaria istenasszony koldusmezbe öltözve, a magas körökben esedező kéresekkel javulásért, felébredésért esedezett, — tette serkenté a tunyákat, elősorolta a tengernyi vész, bajokat, orvosiási módokat ajánlott és a nyert válasz mindenütt: hahaha.

TÁRCSA.

Hol a béke?

Betették a halottat
Csöndes sír mélyibe,
És szólt a pap „Nyugalmat
Keresve szálls ide!“

Megszóllal a koporsó
Arany betűivel:
„Kit elföld szemfedőm, az
Örök békére le!“

Szól a kereszt: „A béke,
Oh az magam vagyok!
Ki hahai vagy, a könnye
Koszorumon ragyog!“

Szól a hant: „Bársonyomra
Sok ember szíve vágy!“
S szól a sír mélye: „Keblem
A legpuhább nyugagy!“

„Kérdezzük a halottat!“
Az néma, nem felel...
Egy szellem hófehéren
Most száll az égbe fel!

Gáspár Imre.

Hatos Imre.

— Elbeszélés. —

Irtá: Vidonyi József.

A verenda alatt ültünk, nagybátyám a jó Samu bácsi, és én. Samu bátyám a bibliából

olvasott: én pedig elgondolkodtam... tudom is én, hogy mi felett.

— Csále, bimbó, hé! esale esale... öreg... rojtos...
Édes gondolkodásom félben szakadt. Az udvarra egy nagy megrakott szekér jött. Alig bírta a búza-kévéket.

— Csale bimbó, hé! esal... esale... hangzott, még csak keresztül nem ment a szekér a nagy udvaron.

— Hó! esale bimbó, hó.
A esür előtt megállt a nehéz szekér. Ugyanese munkát adott mig rendbe rakták a búza-kévéket.

— Ez az első. — szólt Samu bátyám. A bibliát szépen befordította, a pipájából pedig kiverte a hamut.

— Lesz-e még több? — kértem.

— Lesz, fiam. Ez csak az első, — ismétlé. — Mójával bekerül a többi is. Buzát adott a teremő Isten százhatvan keresztet; a gabona háromszoros. Arpa is lesz egy kicsi. Jó esztendő; meg vagyok vele elégedve. A tiszta magból a piaezra is jut, maradni is fog elég, de a kenyérben sem lesz hiány.

— Hát hiszen, helye sincs Samu bátyámnak, — mondtam én. — ugyan hová fogja tenni, azt a sok Isten áldását?

— A mi be nem fér a esürbe, kazalba rakjuk. El nem vész, ott is megmarad. Oly jól esik a sok rossz, természetlen esztendő után egy jó esztendő. Ez kisegít a bajból; tartozasomat mind kifizetem, úszta leszek nem fog nyomni a nehéz gond, nem fogom többé senki jótállását kunyorálni. Nagy baj az fiam, mikor az ember megszorul és kunyorálni kéntelen. Itt jótállót, ott pénzt. Na, csakhogy megszabadulhatok, nem is nézek én többet a takarékpénztár felé.

Boriska néni az ebéd feltalalását jelentette. — Gyere öreg — mondván — fogd karon az urfít, mert kihül a leves. Hamar... hamar... ebéd után folytathatjátok a diskurzust... előbb azonban nyugodni fogtok egy kicsit, a paradés szobában. A salugáterokat már be is csuktam. Nem fog bántani a légy, olyan sötét lesz ott mint az északa... mert tudom én, az ebéd utáni álom nagyon sokat ér, az öregnek is, meg a fiatalnak is.

Boriska néni a hátunk mögé került, és ott tovább folytatta — csak be-be öreg. Magától nem is mozdulna az urfi, megvárja a hívást, mintha idegen volna, és hozzá még kisasszony. Nem esoda, tele verik az iskolában a fejét mindentféle bogárral, ebből aztán támad egy nagy zavar, a zavarban pedig a legokosabb is elveszti az eszét. No nincs-e igazam, Misi?

— Igaz... Igaz Boriska néni... Könyvtárat csinálnak a fejünkől, a professor urak, de nincs benne mindamellert könyv — feleltem én.

— Mit meg nem tanulsz az iskolában, majd megtanít rá az élet, és a nyomorúság. Boriska néni ezen utóbbi megjegyzése után elhallgattunk és a leves evéshez fogtunk.

— No, hát mi különbség van, Misi fiam az iskolai és az én levesem között? — kérde Boriska néni, és letette a czinkanalat.

— Nagyon sok, feleltem én, — hanem megmondani nagyon bajos ám, ha egyszer bekerül Boriska néni a városba búzával — megköstölhatja.

— Kell is nekem a ti mismástok, hiszen az nem is leves, csak olyan sós víz.

— Olesó húsnak hig a leve, jegyzé meg Samu bátyám.

Vége, hossza nem volt az ebédnek. Bo-

riska néni az ételt tömte belém, Samu bátyám pedig a boroskát töltögette belém. Ellent nem állhattam. Mikor felkeltünk az asztaltól, éreztem, hogy ettem is, ittam is, alig bírt el a lábam.

Ebéd után nagy disputa keletkezett a két öreg között. Boriska néni beakart bennünket tuszkolni a sötét salugáteros szobába, Samu bátyám pedig a verenda alá kiváncsolt. A hóna alatt volt már a biblia, balkezében egy nagy tatjpipa és egy tisztességes kostók. Atyafiak között is megért a két jószág harmincz forintot.

— No, jól van, — szólt végre Boriska néni. — Te nem engedsz, én sem engedek, te térfi jogaidra hivatkozol, én meg a magamét tolom elő. Igy nem érünk véget itéletnapig sem. Nem bánom, bele nyugszom, válasszuk meg Miskát birónak, itéljen ő.

Samu bátyám beleegyezett; de én meg vakartam a fejemet. Hogy fogok én most itéletet hozni, mikor mind a két öreget egy formán szeretem, ha Samu bátyám pártjára állok megharagszik Boriska néni, és ha Boriska nénihez csapok át, akkor meg Samu bátyám fog duzzogni. Törtem a fejemet, mit csináljak? Karók közé jutottam; nehéz volt a menekülés.

— Meg van — kiáltam végre egy retentő nagyot. Adjon Samu bátyám: két gyufát. Samu nagybátyám adott két szál gyufát. Az egyiknek letörtem a gyuló részét s az ajtó mögé dobtam — meggyújtva. — No, hát ide hallgassanak — folytattam — egyik kezemben ez lesz ni, az egész gyufára mutattam, a másikban pedig ez a csonka. Boriska néni fog húzni. Ha az egész gyufát húzza ki, akkor beme gyünk a sötét szobába aludni, de ha a csonkát, akkor a verenda alatt maradunk.

Az istenasszony megszegyenül, hó szíve véghetetlen keservében elfordult a szivtelenektől, kebléből sohajt sobaj követett. — ismét szólani kezdett, mutogatta (mert el nem takarhatta) rongyjaikat, könnyezett. A válasz ismét hahaha. Oh azok a könnyek mindenkit megvakítottak volna, csak azokat nem, kikért omoltak. . . .

„Idegenek, ime most dobjátok már ránk követ.”

Tovább. Álom egy rémalakot kellett ki sirjából; kacagani kezdett: „Ez hát a híres Pannónia, az a tejjel-mézszel folyó ország, hol átkot, kétségbeesést szór a honfűi bú és fájdalom? Enek a népnek (az én népemnek) el kell pusztulnia!!”

— A rém sirjába tért vissza.

De ah! mi ez? Egy folség sohajt. 10 millió ember (egy órási néptömeg) nyög a sohajra jajt . . .

Lázás álom, fáradt képzelet szüleménye ez, vagy mi?

Pokol játszék velem, esalfa kártyát fogdosnak kezeim . . . nem . . . nem — a való talán más utra vezet.

A való más utra vezet? Bár ugy volna.

A sivár való, az ébrenlét azt mondja: „Titanok voltunk hajdan, törpék vagyunk most, szolgálanczot esörgetünk — miért nem szakad ránk az ég!?”

A haza anyánk? Temetőnk. Gyászunk a koporsó, szegyenünk a szemfedő.

Gyászunk, szegyenünk most.

A gyilkos örjögés, bú, keserv, nyomor sirunkat ássa — egyenként mindnyájan kipusztulunk.

Hol vannak a nagy szellemek, hol a régi, nagy idők nagy emberei, a hősoket szülő kor?

Hol vannak a becsületesség, hazafiság mintaképei?

Voltak, nincsenek.

Most volna rájuk szükség, midőn Golgothára hurcolják a feszületet a martyrság kinkeresztjét.

Voltak — nincsenek.

Megmarad emlékülön a gyászfűzér; emlék a múltból, a mult nagyságából, régi dicsőségéből; melyek lang üstökös-ként elenyésztek.

De ne esodálkozzunk a való képen.

Az időváltozással megváltoztak a szerepek is, kell, hogy elérkezzék olyan idő minden nemzet történetében, mikor véres küzdelmek gyászos vitézeiről beszél az apa fiának, unokájának.

De azért nem szeretünk, nem akarunk csüggedni.

Mózes népének egy Jehovalja volt,

— De nines-e benne valami hunczfűtság? — kérdi Boriska néni.

— Már hogy volna, láthatják minden mozdulatomat — viszonzám én.

Boriska néni a csonkát húzta; mi kint maradtunk a verenda alatt.

— Kaukler! egyik tizenkilenc, a másik egy hja a husz — szolt Boriska néni és a konyhába sietett, elkészíteni a fekete levest.

Rágyújtottunk mind a ketten, azután elkezdtem a „Vasárnapi Ujságban” lapozgatni.

Magunkban olvastunk mind a ketten. A fekete levest csak akkor vettük észre, hogy előttünk áll, mikor Boriska néni jót rántott a fülünkön.

— Ni, de nagy ur mind a kettő, mintha nagyobb nem is lenne.

Észre sem veszik a szegény asszonyt. Egyik a bibliából táplálkozik szent eledellel ebéd után, a másik meg hogy elnézi azt a kis lányt, majd megeszi a tekintetével. Szerencse, hogy csak festve van, nem él, mert ha élne, nem mernél a szemé közé nézni. Ebből is megtudtam valamit. Jó lesz ha vigyázni fognak rád otthon, mert lassu viz partot mos. Veszedelmes grammatika az fiam, és jól meghuzta a fületem.

— Igyátok ki hamar, nem állhatok itt mellettetek egy esztendeig, mert van nekem még más dolgom is a konyhában, szobában, udvaron, kertben, esürben mindenütt. A vacsorát sem fogja a szomszédasszony megfőzni.

— Hát jó volt-e? Elég volt-e benne a cukor? tudom, hogy édesen szeretitek, azért dupla porziót tettem belé. Most már felétek sem nézek oszonnaig, de akkor majd egyikőtől is, a másiktól is kikérdem: mit olvasott.

— Hát mi majd elmondjuk reggel, — szolt Samu bátyám.

nekünk születésünktől mindvégiglen egy fő hadurunk, egy istenünk.

Ha el nem felejtettünk volna még imádkozni is, elhagyva a ronda földnek undok porát, magasabb régiókba csaphatnánk: hadúr atyánk! vedd el rólunk büntető ostorodat, légy a te hű, jó népeddel, hogy hazánkat lengje át a esend, a béke olajaga. Kovács Béla.

Mi történik Rimaszombatban?

I. Nevzetes nap volt január 5-dike. A város képviselő-testülete egyhangulag mondta ki: legyen polgári iskola. És lesz polgári iskola.

Közművelődésünknek ez új oszlopa lesz.

Hozzuk helyre az egyensúlyt.

Boldogult Eötvösünk eszméje volt: teremteni értelmes munkabíró polgári osztályt, mely a nemzetnek zömét képezvén, alárendeltségben sányló iparunkat kifejleszteni s virágozásra hozni hivatva legyen. S létrejött a polgári iskola, mely nem az óintentiójának felelt meg, mennyiben az ugy szólván a gymnasium és reáliskola egyik rokon alakjává nőtt ki. Hiányzott benne a gyakorlati képzés, mely tulajdonképpen feladata lett volna, hanem e helyett fölláttatták a latin és a francia nyelvek tanszékeit azon czélből, hogy a gymnasium vagy a reáliskolai pályára átmenő nevéndékek akadálytalanul folytathassák tanulmányaikat: azon keveseknek pedig, kik a hat polg. iskolai osztályt bevégezték, valamely életpályát kellett kijelölni. S mert oly szűk körben s korlátozott téren (posta, táviró, némely kezelési hivatalok stb.) nem nagy volt a választás, kevesen éreztek kedvet a polgári iskolát végig futni. Ez oka ama gyér látogatottságnak, mely polgári iskolánkat jellemzi.

Mert irányt kellett kitzüni.

A mellett, hogy az állam munkába vette a speciális ipariskolák szervezetét, a polgári iskoláknak is határozottabb irányt jelölt ki. Ez a kellő elméleti alapon biztosítandó gyakorlati (ipari) képzés.

Ki van mondva a jelszó: a polgári iskolák mellé a vidék szükségletéhez képest ipartanmühelyek állítandók föl. Ily fajta lesz az az iskola, melyet Rimaszombat városa fog szervezni.

Még jókor. Ki ne látná iparunk hanyatlását? Ma-holnap az egyes iparágak végkép eltűnnek. Az egykor oly híres rimaszombati ötvösök, nyereg-

gyártók, csutorások, gubások és fizekások kiterjedt üzlete fél Magyarországon volt ismeretes. Hány iparos hagyta oda már műhelyét, hogy egy-két költelny földjének nélkülöz munkása legyen! E város jelentékeny ipara egyre fogy s az iparosi proletariátus szaporodik.

Az egyensúlyt helyre kell hozni. Ez lesz feladata a polgári iskolának.

Ne higyük azonban, hogy az anyai különböző iparágakra terjedne ki ez iskola köre. Előbb csak azokat fogja felölelni, melyek e vidékre legalkalmasabbaknak bizonyulhatnak. Első sorban tehát a műfaragással és az agyagiparral kezdhetjük. Ezeknek szakszerű oktatását kell fölkarolnunk.

A műfaragás már is kezdeményezve van, hogy az asztalos- és esztergályos iparunk lendületet nyerjen.

Fazekaink, tégláink a távol alföldön keresett cikkekét képeznek, kályháink is meglehetősen keresletnek örvendenek; ámde nem tudjuk szakszerűen értékesíteni azt a finom agyagot, mely meggyénk éjszaknyugati határán kiaknázhatlan kincsbányáját képezheti a műiparnak. — Az ötvenes évek vége felé — ha nem esalódom — járt arra egy francia tudós, ki tudomással birt ezen a szomszéd Nógrádmegyébe mélyen nyuló agyagtelepről s megvizsgálván e megbecsülhetlen vagyont, úgy találta, hogy szakértelemmel kezelve: porcellán, fajánsz (fayence), majolika, Wedgewood, serracotta gyártásra előnyösen felhasználható.

Ime, első sorban ezeket kell fölkarolnunk, hogy a természetadta kincset értékesítsük.

Ne várja senki, hogy ez egyszerre, mintegy varázsütésre előteremthető. — Ehez idő kell, míg látható sikere lesz az alkotásnak. A fát sem ültetjük úgy, hogy gyümölcsét azonnal élvezhessük. Elődeink alkotásait hálával vesszük, mulasztásait sanyli a jelen nemzedék. Az alkotás, melyet Rimaszombat czélba vett, e város kulturtörténetében korszakot fog képezni.

De a polgári iskola szervezésével még egy más ügy is áll kapcsolatban. Ez a gymnasium kiegészítése.

Erről közelebb. f-j—

Polgári iskola*)

Csak is az a nép boldog, csak is az az állam lesz nagygyá, melyek fiai azon ismer-

*) E czimvel egy szakközölyny jelenik meg. — az előbbi sorok „betűszóntó”-jében foglaltatnak. — érdekesek, időszzerűk: közöljük. Szerk.

kapott sötét képeivel, melyek lidércnyomással nehezülnek lázas kobléinkre. . . .

Mult . . . lezajlott év! A nagy távolban elmaradt homályos csillag, miért pislog lángod, miért vagy oly elesüggesztő?

A nagy mindenség, a végtelenség nem törődik a multtal, nem a jövővel, mert egyiket sem ismeri. Mi gyarló emberek, órászámitó véges lények szeretünk csak beszélni arról és arról. Szeretünk, mert önzök vagyunk többé-kevésbé mindnyájan, édes magunkról jól esik mindig és mindenhol a beszéd. Fájdalmas emlékek gyötörjenek, jövőt érintő remények kecsgettessenek: kész a tárgy komoly remniszentiákkal a háttérben, esaló képekkel a rózsásnak gondolt jövőben. Bolygunk — mert az „én” kívánja — a sötétségben, nyitott szemekkel járunk a világosságban.

Azért esik oly jól a multról az ó-évről a beszéd, mert személyünkkel kapcsolatos, s egyszersmind a jövőről az új átmeneti korszakról. Annak vajadásait és küzdelmeit idézzük az emlékezés elé, ennek csak esalós képeit látjuk szivesen látni vagyó szemeink előtt. A tapasztalatokon nem okuunk, tükrözze vizsgálja a letűnt év a leghatásosabban esalódásainkat, mi mégis fényről, boldogságról álmodozunk, hogy ennek is letűntével újabban esalódjunk.

Mondja aztán valaki, hogy nem egyedül a hit, a remény az éltető eleme az emberiségnek?

Akik a hitregére támaszkodnak, a világosság és sötétség definitiójából allegoriatlag igazolják, hogy az újév nem egyéb, mint a világosság diadalának kezdete a sötétség fölött.

Akik a hitregére támaszkodnak, a világosság és sötétség definitiójából allegoriatlag igazolják, hogy az újév nem egyéb, mint a világosság diadalának kezdete a sötétség fölött.

Akik a hitregére támaszkodnak, a világosság és sötétség definitiójából allegoriatlag igazolják, hogy az újév nem egyéb, mint a világosság diadalának kezdete a sötétség fölött.

Akik a hitregére támaszkodnak, a világosság és sötétség definitiójából allegoriatlag igazolják, hogy az újév nem egyéb, mint a világosság diadalának kezdete a sötétség fölött.

Akik a hitregére támaszkodnak, a világosság és sötétség definitiójából allegoriatlag igazolják, hogy az újév nem egyéb, mint a világosság diadalának kezdete a sötétség fölött.

Akik a hitregére támaszkodnak, a világosság és sötétség definitiójából allegoriatlag igazolják, hogy az újév nem egyéb, mint a világosság diadalának kezdete a sötétség fölött.

reketek birják, melynek segélyével az ipar, gazdaszat és kereskedelem terén otthonosak lehetnek. Hazánk azon vezérferfiak, kik belátták azt, hogy csak is így tehet e nemzet számot az európai művelt államok sorai között, megalkották a polgári iskolát, hogy birjunk mi is egy művelt középszotályal, mely nálunk azelőtt hiányzott.

Az intézmény, melyre e szép és hazánkra nézve oly nagy fontosságu feladatnak megoldása bízott, sok támadatásnak lett kitéve.

Okadatolhatlan ellenszennvel viseltettek sokan ellenük, mert féltették az általuk elfoglalt állást, pedig a polgári iskolai intézmény nem az, mely bármily néven nevezendő intézet kitzüött czéljának elérhetése elé gáncsolat vetne.

Ez fölül áll mindenben. Nem oly ismereteket nyújt ez, melyek egy további tanulmány alapján lesznek egészékké, hanem olyanokat ad, melyek a közélet minden ágában haszonnal alkalmazhatók a mint az intézet falait elhagyják a növéndékek.

Intézményünk nem óhajtja másnak helyét elfoglalni, tehát nem is irigyelheli a mások állását; sokkal magosabban áll, sokkal fönségesebb az, mit mi elérni akarunk; sokkal áldasosabb az egész nemzetre nézve, semhogy távolról is óhajtandó csak egy is a polgári iskolai tanárok közül, hogy más jelszó legyen a zászlóra írva, melyet lobogtatunk, mint: „Teremtsünk művelt középszotályt.”

Ismert dolgot mondok a multból azzal, hogy a polgári iskolánál alkalmazott buzgó férfiak, kik teljesen át voltak hatva hivatásuk nemes feladatától, azon czélből, hogy menél jobban megoldhassák nehéz, de mindenesetre oly szép feladatukat, melyhez hasonló ez idő szerint alig jutott hazánkban egyeseknek, vagy testületeknek; megalkották a polgári iskolai országos tanítóegyesületet.

Kétségtelen, hogy ezzel egy lépéssel közelebb értek a távollevő czélhoz; ki haladni akar, annak egyirányban kell előre törekedni. Ez egyesülés volt a testület első határozottabb előrehaladása, mert ez időtől fogva egyesült erővel, válllvetve fogtak hozzá a munkához s hogy törekvésük ne legyen kárba vészett, e közölynt létesítették, hogy ez adja a működő erők tudtára a történetek, hogy ennek hasábjain beszéltesse meg azon eszmék, melyek segélyével fejleszteni és azon polczra lehessen emelni a polgári iskolákat, melyet azok méltán megérdemelnek.

Közölynyünk élete nem oly hosszú, hogy dicsékedhetnék azzal, miszerint az ügy fejlesztésében minden tekintetben elegett tett.

Tulajdonitsuk ezt a feladat nehézségének és a mostoha viszonyoknak, melyek közt e közölynynek élni és küzdenie kell. Nem magásra lobbanó láng volt, mely hamut hagy maga után, azon lelkesedés, melylyel a közölyny zászlója köré csoportosult tanfolyak eléri törekedtek a czél, hanem olyan, mely maga után izzó parázst hagy, melynek melege tartós. Lassan bár, de még is sikerült elernünk azt, hogy a nagy közölyny, a szülők megértették, hogy mi a törekvésünk s hogy mily ismereteket nyújtunk gyermekeinknek, a jövő nemzet zömének. Mutatja ezt azon körülmény, miszerint a fővárosban épen ugy, mint számos vidéki városban oly melegen karolták fel intézeteinket, hogy a még nem rég félig üres termek ma zsufolásig vannak telve tudvágyó ifjúsággal.

A tavasz, a kikelet fényesillaga annak. Így tehát mi a kikelet, a virágos tavasz küszöbén állunk, mert az emberi számítás már behelyezett az újévbe. Ugy volna, de még sincs ugy. A komor tél halotti szemfödője az ellentétes bizonyíték. Kietlen, komor természetben és viszonyainkban.

Az első bővebb fejtegetésébe bocsátkozzanak a naturalisták, a másodikba bocsátkozunk mi — de nem most.

A halalos beteg, ki fölött ki volt mondva az ítélet: szereti megérni legalább a következő nap reggelét meg.

Mi mindnyájan olyanfele betegek vagyunk: mégis vártuk a virradatot — 1881-et. Megértük, benne vagyunk. A mult évi krízisen átestünk, a nyomba lépőt várjuk — átesünk-e rajta: nem tudjuk. Sűrű fátyol takarja el a jövőt, a sors vak hatalma mit hoz reánk — nem szabad tudnunk. Vele pert kezdenünk, szembe szállanunk nem lehet. Halálra íjeszt mindnyájunkat, de halálra íjeszti különösen a könnyenhivéket. A jövő emberei nem félnek, ha nemis ragyog egükön a reménynek fénylő csillaga.

Millióknak szíve fáj, millióknak szíve vérzik, — s a sok közül a kiválasztottakat és legtöbbet szenvedőket vigasztalni bírja a „közös” szenvedés tudata; vigasztaljon édes mindnyájunkat, így enyhébb a seb, ami fáj, ami szomorít.

„A vészes égen elborult
De le nem esett csillagunk.”

Fóthi.

Legyen ez buzdító az egyesre, valamint az összességre nézve is; ha kitudtuk érdemelni a bizalmat, törekedjünk is azt megtartani. Tőlünk, a vezetőktől függ, hogy még népszerűbbé tegyük a polgári iskolákat, melyek felvirágzása oly nagy horderővel bír hazánkra nézve.

Teljesítsük legszentebb hazafiúi kötelességünket szívünk teljes odaadásával, lelkünk teljes erejével; használjunk fel minden alkalmat, hogy megmutassuk a jövő nemzedéknek, miszerint mi méltó apostolai voltunk e fontos iskola meghonosításának.

Legyünk azon, hogy minden legesekélyebb mozzanatot megbeszéljünk e közlöny hasábjain; hogy így annál biztosabban elérhessük azt, hogy diadalt arasson a sokszor gunyolt, és lenézett polgári iskola.

Szécskay István.

Tanügyünk 1879—80-iki állapota.

Az 1879/80-ik tanévben volt Gömör-Kisbontban 302 iskola. 3 tanműhely. 7 kisdudóváda az iskolák közül 16 községi vagy társulati. 96 róm. kath. 3 g. kath. 68 hely. hitv. 117 ag. hitv. 2 mózes hitv. felekezeti. 173936 lélekszám mellett volt a 6—12 éves tankötelesek száma 17928, a 13—15 éveseké 7325, összesen 25253 vagyis 656-tal kevesebb mint a megelőző évben. de az összes lakosságnak most is 14. 5%-a vagyis minden hetedik egyén. Elemi iskolába járt 16671, ismétlő iskolába 5244, polgári iskolába 81, középtanodába 475, összesen 22471 — a tankötelesek majdnem 89%-a, nem járt 3538 = 13%. Az iskolába járók száma a múlt évhez hasonlóan fogyott ez évben 1325-tel, minek oka részben az ez évi tankötelesek apadásában (656-tal) részben a tankötelezettség gyenge végrehajtásában, főleg azonban a múlt évben uralkodott általános szegénységnek tulajdonítható. Vallásra nézve volt az iskolába járók közül 8562 róm. katolikus, 517 görögkatolikus, 4164 helyét hitvallásu 8681 ágostai hitvallásu, 547 mózes vallásu; nyelvre nézve: 10489 magyar, 1062 német, 10920 tót. Telen-nyáron egyaránt járt iskolába 21436, csak a téli hónapokban 1035. Összes mulasztott félépnap jelentetett 155334, ezekből felmentetett 131380, megbüntettetett 23954. A mulasztási bírság kitett ez évben 217 frt 44 kr. melynek nagyobb része (175 frt) Dobsinára esik. A 302 iskola el volt helyezve 294 tulajdon és 8 bérelt épületben, melyek 326 tanítói laklak és 350 tanteremmel bírtak. Új iskola épületet emeltek Orlaj-Török, Melléte (r. k.) Jólész (ev.) és Keesőben (ev.) Az iskolák épülete mellett volt kert 279, faiskola 191, testgyakorlótér 215 iskolánál. A taneszközök közül volt fekete írótableta 491 példányban, fali olvasó tábla 268, fali térkép 859 (ezekből Magyarország térképe 221, osztrák-magyar monarchia 80, Európa 199, a föld öt része 42, Gömörmegye térképe 183, a föld egyes részei Palesztina stb. 154) földgömb 230, természetrajzi ábragyűjtemény 203, természetrajzi eszközgyűjtemény 51, számológép 202, szemléltető képgyűjtemény 28, rajzminták 119, tornakészletek 52 iskolánál. Iskolailag kezelt könyvtár volt 147 iskolánál és pedig tisztán tankönyvgyűjtemény szegényebb sorsu tanulók használatára 22, kizárólag ifjúsági olvasmány 27, oly gyűjtemény, melyet felnőttek is használhattak 38, kizárólag tanítói szakkönyvgyűjtemény 127 iskolánál.

Az iskolák évi jövedelme tett készpénzben 83970, terményben 50447, összesen 134417 frt — 11693 frtál több mint a megelőző évben. — Ingatlan vagyomból, melynek értéke 121678 frt, származott 15047 frt, 90430 frt-nyi tőkepénzből 5837 frt kamat, tandíjból 21461 frt, állami segélyből 5048, községből 34399, egyházból 32871, egyéb forrásból 19754 frt. Ebből kiadott 273 rendes tanító fizetésére 92909 frt, 71 segéd és kíséretre 11462, miből egy rendes tanító átlagosan esik 340, egy segédre 161, valamennyit együtt véve pedig 303 frt átlagos évi fizetés. Fűtés, tisztogatás, kisebb javításokra fordított 8489, tanszerekre 1160, szegény gyermekek könyveire 419, egyesekre 19978 frt. Egy-egy iskola belekerült ennél fogva 445 frt-nyi költségbe. A már említett 344 működő tanító közül volt képesítő 279, nem képesítő 65. Ez utóbbiaknak tulajdonítható, hogy a hittan, irás, olvasás és jegyszámoláson kívül a többi tantárgy több iskolában még mindig nem tanítatik. Ugyanis a fejszámvetés tanítottak csak 253, a nyelvtan 255, a beszéd és értelemgyakorlatok 258, hazai földrajz 292, hazai történelem 288, általános földrajz és történet 199, természet-tan 255, természetrajz, 272, gazdasági és kertészeti gyakorlatok 248, polgári jogok és kötelességek 242, egyh. ének 298, világi 241, futornázás 263, leánytornázás 92, nem magyar ajkú iskolában a magyar nyelv 148, rajz 160, női kézimunka 94, házi ipar különböző ágai 95 iskolánál. Iskolai takarékpénztár csak a rimaszombati Fábry János-féle polg. leányiskolában és a pohorella-gyári iskolában volt, melyekben 77 tanuló 184 frt 41 krt betett volt. Felvételi naplót vezetett 302, mulasztási naplót 272, anyakönyvet 225 iskola, a másutt

iskolázók D. naplóját 233 község. Ezekben foglalható össze tanügyünk 1879/80-ik évi állapota. — Rimaszombat, 1880. dec. 12.

Groó Vilmos, kir. tanfelügyelő.

Hírek és vegyesek.

Tisztelt olvasóink csak megelégedéssel vehetik tudomásul, hogy lapunk új kiadót nyert Rábelly Miklós könyvnyomdásában. E név maga biztosítéka a sikernek, a hírlapokat és minden vállalatot leginkább kiemelendő rendnek, pontosságának. Örömmel hozzuk ezt „Ujdon-sági rovatunk“ első helyén is nyilvánosságra, annak képesében, hogy a hirdetni vágyó közönség nevezett kiadónkhoz forduljon ezután megkeresésével.

— **Boldog újévet!** Ha későn is, mégis kifejezzük szerencsekívánatainkat mindazoknak, kik lapunk által s lapunkban az édes összeköttetés szálaival fűződnek hozzánk. Kifejezzük barátainknak, olvasóinknak, esüggédetlen munkásainknak és működésünket figyelemmel kísérő jóakaróinknak. Más oldalról jót, szépet kívánunk városunknak: legyen annak keblében hozzá méltó üdvös ezülv minden mozzanat; a körében lankadatlanul fáradozók, öntudatos, munkás törekvésű zesséssé diadalra, az eszmék, elvek harkából mint győző emelkedjék ki mindenba, áldás, siker koronázza a fáradozókat, virágozzanak intézeteink, fényesen javuljanak társadalmi viszonyaink; szíves fogadtatásra találjunk mi is, akkor a kölesőnösen összekötő kapocs szilárd lesz, — az öntudatnak meglehető hatása dusan fog jutalmazni mindnyájunkat!

— **Blaháné és az anyakönyv.** Nagy művésznőnk születési helyéről, évről, stb. mindent irtak már a hazai lapok, csak a valót nem. Mi a megyei levéltárban elhelyezett 1850-ik évi anyakönyvből teljesen meggyőződünk a tiszta valóról Nagybók hitelesség végett az anyakönyv. latin szövegének ide vonatkozó passzusát adjuk a minta szerint: (Annus, Dies, mensis) 1850. 8-a sept.; (Baptisatus) Stephanus Findura Administrator; — (Baptisati) Ludovica, — (Parentum nomen, cognomen) Alexander Reindl et Aloysia Ponti. — (Religio): cath. cath. (Conditio): Theatrissa; Levantes: Ladislaus Török et Franciscus Darvas, — (Locus originis et habitatus): Rszombath. — Igy tehát Blaháné (Reindl.) Ludovica 1850-ben Rszombathban született; k. atya most is él, megyei derék főszámvevőnk: Török László ur és k. anyja ennek boldogult neje. A keresztelő pap jelenben süregi plébános: Findura István.

— **Agyonrugta a ló.** Karácsony első napján Kálmán Lajos helybeli polgár kocsisát agyonrugta meg a ló, hogy vakszemén találva, azonnal meghalt.

— **Halálozás.** Vajda Nándorné született Márkus és Batizfalvi Mária Róza asszony m. é. dec. 31-én életének 36-dik évében kimúlt. Hült betemei f. é. jan. 4-én Lyukva pusztán tetettek örök nyugalomra. A szeretett nőt, édes anyját férje, gyermekei, mostoha apja, testvérei és számos rokonok siratják. A megboldogult mind ama nemes tulajdonokat egyesíté magában, mik a nőt a világ jobbik felévé teszik. Műveltsége, szellemes társalgása, nyájas mindenkit lekötő modora miatt ismerőinek osztatlan szeretete környezte, s mély részvéte kísérő sirjába. Kiskoru gyermekeinek a gondos nevelő és szelid szerető édesanyja halála okozott kipótólhatatlan veszteséget. — Áldás és béke hamvaikra!

— **Jakab szinagázgató egy félig-meddig ellenünk kiadott „nyilatkozata“ után** örömmel regisztráljuk, hogy a testvér-városban a szinagázgató gradus superlativusra emelkedett, elannyira, hogy még egy hétre hosszabbította a társulat igazgatója ottmaradását. Ezt csak multi megjegyzésünk (melyre egy szinagázgató küldése által közvetlen Jakab ur adta a lökést) kommentára gyanánt említjük, mert megvalljuk, zokon esett volna, ha oly nagy értelmiséggel bíró városban, mint Rozsnyó, lehető legrövidebb időtartamra se lenne biztosítva egy hírneves szinagázgató existenciája; csak megakartuk előzni a esufos bukást. Célunk el van érve, a függöny legördülhet.

— **Kiss Adolf** már a harmadik hetet tölti társulatával városunkban s szándéka van még pár napig itt maradni. Jól folynak dolgai, közönsége mindig szép számu, különösen a polgári osztály látogatja, de azért néha-néha az intelligentia sem marad el. A figyelmet megérdemlik, kivétel nélkül ügyesek, a repülési mutatvánnyal bámulatot keltők. A jövő héten (ha ugyan még itt maradhatnak) a társulat ügyes bohóca s jeles erője Fényesi birkozási epizódokat mutat be, természetesen úgy, ha akad a „nép“-ből valaki, ki vele (a Pesten is legyőzhetően) erőre, ügyességre

megmértözik. Egyébként 50—100 frt lesz kiütve a győzőnek.

— **Rákoczy induló a sir felett.** Majomban egy cigány-gyerek temetésén kirukkolt a „banda“ is, — a háznál és az uton elég szomorú volt a „nóta“, de mikor a sarkertbe értek s a koporsóra már a göröngyöket hányták; a muzsikuskok egyszerre ráhúzták a Rákóczy indulót, minek folytatását azonban a temető lelkész megakadályozta.

— **(B—t.)** Nines városunkban társadalmi élet, ha néha azonban az ember arra a vakmerő gondolatra vetemedik, hogy barátját, rokonát vagy jóemberét kívánja meglátogatni s az illető véletlenül nyilvános hely tulajdonosa: nem tudhatja, nem lesz-e kitéve egy magát az állatiasságig lealaesonyított árva szemtelen gyanúsításának s az ebből kifolyó sértegetéseinek. (Igen tudjuk méltányolni a panaszokat, s mert kötelemünkhöz hűk akarunk maradni, ostorozzuk a mételeyeket. E beküldött élelő sorok egy megtörtént tény körül forognak, melynek igazi neve brutalitás. Hogy ad hominem világozást tegyünk a dolgot, visszatérünk még rá. Szerk.)

— **Tanári jubileum.** Terray Károly tiszteletére, ki előbb a losonczy, majd az oszgyáni és rimaszombati gymnasiumok igazgatója volt, most pedig Losoncon az állami tanítóképző intézet igazgatója, ott lakó tanítványai — a negyvenes évekből — tanárkodásának f. évi február 6-ai bekövetkező évfordulója alkalmából jubileumot rendeznek. Állni fog pedig ez a jubileum az érdemekben megőszült tanár iránt kifejezendő üdv-kívánatból, értékes album átnyújtásából és közeledő megtartásából. Felhívotnak tehát Terray Károly tanárnak minden tanítványai, hogy látogatójegy nagyságu s nevük és állásuk aláírásával ellátott fényképeiket vagy Kunszt János, vagy Draskóczy Éde, vagy Margócsi József rendező tagokhoz előre küldjék be, s a nevezett ünnepen leendő megjelenésüket elszállásolhatás céljából jelezzék. A tanító-képző intézet jelen évi növekedései külön ünnepélyt rendeznek az ősz igazgató tiszteletére.

— **Óra-tolvaj.** Stern tornalljai gabnakereskedő elveszté arany óráját, mit (tudva, hogy kié) tornalljai jómódu gazda talált meg ki be is hozta ide javíttatni, s az óras kérdőzködéseire azzal felelt, hogy egy „inas“-tól vette. Erre természetesen előfogta az óraművész, a hazudozásokra rendőrt küldött, be-kísértette, a kapitányságtól ellillant, ügyeskedő fogdmegjeink azonban mihamar visszakísérték. Ekkor bevallotta a tényt. Méltó büntetését már megkapta, leginkább azzal árulta el magát, hogy a 60 frtos órát 20-ra becsülte.

— **Nemes érdeklődés egy beteg iránt.** Néhány hónappal ezelőtt Birnstingel helybeli kereskedő ritka szépségű leánya egy táncvígáalom alkalmával meghűtötte magát s láb-fájást kapott. Fel sem vette a dolgot mindaddig, míg heves fájdalmak ágyba nem szegeztek, a mikor édes atyja egy pesti orvost hívatott, aki azonnal kijelenté, hogy csak egyetlen mentség van és ez az, hogy a lábat tövben le kell vágni. Képzhetni, mily hatást idézett elő ez a nyilatkozat az egész családban. Felvitték Pestre, ott hasonlóképpen nyilatkoztak, fel Bécsbe, az ottani orvosok véleménye egybehangzó volt dr. Lumnicerével. Le kell vágni a lábat, még pedig minél hamarabb, mert különben a szivig hatol az elmégesedett vér s akkor már semmi sem használ. Az amputálást Billroth vitte végbe Károly bajor hercegrenek, királynéknak testvéreinek segédlete mellett, aki rendkívül érdeklődött az eset iránt, — fényes siker volt a műtét. A beteg még csak seblázat sem kapott. A műtét végrehajtása óta Károly Tódor hercege mindennap meglátogatja betegét, személyesen köti be sebeit s figyelmes bánásmódban részesíti; királynéknak is volt nála az udvari orrossal.

— **A magyar nyelv Miskolczon.** A miskolczyi izr. hitközség rabbinusa a mult napokban lelkes szónoklatot intézett híveivel, melyben felhívja őket a magyar nemzetiségi eszme hazafias ápolására, a nemzeties társadalmi tömörülésre s az „édes anyanyelv“ a magyar nyelvnek kötelességszerű kultiválására. Lelekes szónoklata folyamán egyszer mind felkérte hallgatóit, hogy a népszámlálási iverke magyarul töltsék ki. (Mikor fognak a templomban ilyenket hallani a mi zsidó polgártársaink?!)

— **Keménytűz.** Simonka szappanfőző kémenye kigyúlt vízkeroszt éjszakáján. A tornyosnak tetszett annyira félrevern Orbán harangját, hogy rövid percek alatt talpon volt a város lakossága, kik persze mindent láttak csak tüzet nem. — Hanem a mi kémeny-seprőinket kezdé cserben hagyni a tudományuk.

— **Névváltoztatás.** Engel Adolf méter-(es)-kereskedő nevé megváltoztatva, a meny-nyiben eddig Engel Adolfnak hivatta magát, most már „Adolf Engel“ lett belőle, mint levelező iveri s feliratai mutatják. Mit szólnak erre a fővárosi „névmagyarosítók“!

— **Ezen is nevetni kell.** Egy szegény asszony falusi bíró fiának iratni akart, hogy küldjön neki 5—6 frt. A felszólított író ezáltalannak tartá a pénzkérést, inkább eleség, vagy más iránti ajánlatot tett. „Már mit gon-

dol kigyelmed — mondja az asszony — hogyne küldené nekem a fiam pénzt is, ugy is tudja, hogy neki hagyom az élelsládat“ (üresen.)

— **Oh asszonyok, ó divat!** A szépnem divat dolgában utóbbi időben nagyon szeretett az állatvilághoz fordulni, — előbb csak a dárkakat, utóbb malaczkákat is használni „ékesítésül“. Most meg a „rak“ lett divatos. Rózsakoszoru helyett rákoszorukat varrnak kalapjaikra a divathölgyek s a nyakravalókra már valóságos rákokat hímeznek. El vagyunk rá készülve, hogy ezután majd a malaczkák és rákoknál „delikátabb“ és kedvesebb állatok is fognak sorra kerülni.

— **Öngyilkosság.** Zivadka községéhez tartozó Sztoski nevű erdőkerelői állomáson a kerülő, ki e helyen 19 évig szolgálta a herceget, mult napokban szíven lötte magát. A szerencsétlen a végzetes napon szolgálója és egy favágó kiseretében győnni ment, de utközben ezektől visszamaradva egy késsel több próbászúrást ejtett mellén, mit a szolgáló észrevéven, azonnal a favágóval együtt megmentésére siettek. Ez sikerült és a kerülő észre is tért. Rövid idő mulva azt mondja: „Csak menjetek előre, nekem még vissza kell térnem, mert feleségemmel kell beszélnem.“ Az együgyű emberek el is eresztették. De ő többet nem beszélt nevével, mert a hogy haza jött azonnal lekapta a pusktát s véget vetett életének. — Halálának okát még nem tudni.

— **(„Hymen.“)** Bizonyosan eljegyzést vagy esküvőt akarunk regisztrálni, gondolják a czim után olvasóink. Nem. Egy új lap megindulását akarjuk jelezni (hozzánk is beküldetett), egy lapét, a minőt még a legvénebb s legfiatalabb yankee se pipált. Szentirmai Géza és József kiadásában és szerkesztésében újváltól „Hymen“ ez. lap indult meg, melynek célja „a nép erkölcsi és nemzetgazdasági tekintetből oly fontos és üdvös eredményű házaseletet megkedveltetni s ez alapon a hazánkban icsztó mérvben esökkenő házasságok szaporodására hatni.“ A legjobb a dologban az, hogy a szerkesztők közül egy sem folytatja e néperkölesi s gazdasági tekintetből oly fontos házaseletet, mert mind a kettő nőlen.

— **Tengünk?** Nagymérvű mozgalom indult meg városunkban. Ugyanis a területén tartózkodó zenész, cigány és esavargók, kiknek száma egy népesebb városnak is díszére válnék: küldöttségileg akarja halálját kifejezni a város azon előjáróinál, kik hallgatás vagy vonakodással beleegyezésüket látszottak kifejezni, hogy újv reggelén egyik a másiknak adhassa a békés (és szegény) lakosság ajtó-kilincsét. Sajnáljuk, hogy meg nem figyelhetünk: az illetők jöltevőiket is szerencsétlenné-k látogatásaikkal?

— **F. hó 7—8-án** megtartott országos vásárunk nem mondható igen sikerültnek. Nem esoda, hisz minden üzlet alig mozog, gabna-fizletünknel pedig ez időszak saison-morte. Egyes, csekélyebb eladásokat piacci áraink jeleznek; marha és ló alig kelt, egyedül a hizott sertések keltek magas áron, soványak is nagy kelendőségnek örvendettek. Tollúkat igen sokat láttunk, jele, hogy a családok kényszerítvők a sok adó miatt minden, ha csak félig nélkülözhető dolgot is eladni.

— **Műkedvelői előadás.** A karácsonyi szünidőt még itthon töltő egyetemi polgáraink f. hó 15-én (szombaton) színi előadást, ezután pedig táncmulatságot rendeznek. Előadják: Sziglieti „Liliomfi“-ját.

— **Ribáry Ferenc** kézes világtörténetét, melyből már az 50-dik füzet is megjelent, ajánljuk mindazok figyelmébe, kik magukat e jeles munka megszerzésével gazdagítani akarják.

— **Mehner Vilmos** füzetes kiadványából megjelentek „A föld és népei“ 28—29 füzetek. „Népszertü orvosi tanácsadó“-ból 7, 8, 9, füzet; a „Magyar-francia szakácskönyv“-ből pedig a 3-ik füzet, mindannyiak díszes kiállításba, e különemű vállalatok egyes füzeteinek ára 30—30 kr.

— **„Magyar Szemle.“** Ez szépirodalmi, politikai, tudományos és művészi folyóirat Bodnár Vilmos kiadásában jelen meg, ára: egész évre 6 frt, egy füzete 60 kr.; havonként 6—7 iver füzetekben indul.

— A „Humoristikus könyvtár“-ból Dobrowszky s Franke vállalataiban Kock Pál regényeiből „Egy férj, ki a nejét keresi“ bevégezése után „A szerelmesek útja“ cz. regény közlése jár. Egy-egy füzete ára 15 kr.

Irodalmunk 1880-ban.

(Rövid visszapillantás.)

Húsvétkor vettetett föl a kérdés: vajjon a magyar regényírók föltámadnak-e? Jókai feltette a kérdést, kiváncsivá tett mindenkit, — most annyit mondhatunk, hogy karba vesztett minden buzdítás, nem támadott fel a regényirodalom. Szépirodalmunkat nem emeltek, a közönség a tervekre, felhívásokra „mit bánom“-mal felelt, — nagy közönség nélkül pedig megbuknak a nagy tehetségek is.

Nem mondjuk ezzel azonban, hogy a legnagyobb regényírónk által megindított mozgalom nem mutat tel eredményt. Legalább

felebrelt sokakban a figyelem a külföldi se-
lejtés és erkölcsellen gyártmányokra. — leg-
záróbb azok versenyeként nálunk füzetes vállalatok szerepeltek, melyek szépirodalmi, komoly,
tudományos művek terjesztését eszközölték, a
hogyan.

Aigner Lajos és Révai-testvérek a lelkes
kiadók szépirodalmi füzeteikkel elég jó hatást
csináltak.

A szépirodalomban első helyen áll Jókai,
ki 1880-ban három regényt írt: „Tegnap”,
„Pater Péter” és „Asszonyt kísért”
ezekkel.

Új Ábrányi Kornél is megjelen-
tette „Edmund párbaja” ez. regényét „Ma-
gyarország” lapjában.

„Pesti Napló” „Egyetértés” hoztak ere-
deti regényeket.

Vasvári Ferenc „Viktória”. Sziklai Já-
nos „Apa és leánya”. Gozdu Elek „Az arany-
haju asszony”-nyal léptek fel a regény-irodalom-
ban. A napilapok tárczái B. Bajza Lenkétől,
Degrétől és Beksics Gusztávól hoztak elég jó
regényeket.

Egyébül áll a regényirodalom 1880-ban.
Költészetünk illetőleg Arany János:
„Toldi szerelem” igazi költészeti jelen-
séggel okozott legnagyobb feltűnést, ugyanő
„Aristophanes” fordításával lépett fel.

A multa reflektáló költemények kiadása
Aigner érdeme. A számos új költemény-
füzet közül Szász Gerő és Bárd Pongrácz
Emil „Ujabb költeményei”-t „Szerelmem köny-
vé”-t (melyet hírszerint Madách fia írt) említjük
fel. Az Aigner-féle „szépirodalmi esaruk”-
ban egy hatóságos munka „Szép honka” keltet
feltűnést — bár szabad és trágár irányja meg-
rovandó. Irta Széchy Károly.

A szegedi „Ariz könyv” Szász Károly
szerkesztésében. Balázs Sándor „Elbeszélései”,
Szász Gerő „Rolandé”-ja, (tragédia), Porzó
„Tárczalevelei”, Milkó „Mindenütt és sehol”-
ja, különösen Teleki Sándor „Emlékeim” ez.
memoirja kiváló figyelemre méltók.

Kossuth „Iratái” fenséges szellemre val-
lanak, hazai viszonyok festésében s történeti
adatokban gazdagok.

Teleky Sándor, Pulszky Ferenc és
Frankenburg memoir-jai emlékirati mű-
veinket gazdagítják. Jakab Elek „Szabad-
ságharcz története” és Molnár György
„Világos előtt” ezimű munkái élenk érdeklő-
dést kelttek. „Déryné naplója” művészet-társad-
alom történeti szempontból kitűnő munka.

Régibb jelesünk föllevenített, újonnan
kiadott művei fokozzák az érdekeltséget.

Irodalom-történeti műveink között kima-
gaslik Szilády Aron „Régi magyar költők
tárából” ezimű vaskos kötet; a „Figyelő” több
jeles szak-cikke, s történeti irodalmunkban
a „Századok” folyóirat kiváló fejtegetéseivel.
Ez utóbbit illetőleg Fraknói Vilmos „Mar-
tinovics és társai összeesküvése” ezimű gaz-
dag művel lepte meg a magyar közönséget.

A jogi, természettudományi, archeológiai
és tanügyi irodalomnak nagy lendületet adtak
az egyes szak-közönyök, mindannyian jelesen
szerkesztve; melyek kisebb-nagyobb mérték-
ben magukra vonták a sokféle igénybe vett
közönség érdeklődését.

CSARNOK.

Kühn Herkules kalandjai.

— Regény —

Irta: Sue Jenő. — Fordította: B.
(11-ik közt.)

IX. Az utazók.

Midőn Bel-Cossim a terembe lépett mely-
ben Adoé, Jaguarette s a mulató valának
komolyabbnak látszék, mint rendszeren.

— Mit akarsz Bel-Cossim. — kérdé őt
Adoé telve jó akarral.

— A fegyvertár kulcsát, Massera.

— Miért? — kérdé Adoé esodálkozva,
melyben Mamieza is osztozott. Ez utóbbi kár-
tyáit letéve s meglepetve tekintett férjére.

Erre a felügyelő elbeszélé, hogy mily
kevés hja volt, hogy Cupido áldozata nem
lön egy eselvetésnek s hozzá téve, hogy ő
nem hiszi, hogy az indiánok legyenek egye-
dül kik az ültvény közelében mint ellensé-
gek rejtőzzenek.

Ezért helyesnek tartá a négereket föl-
fegyverezni s öröket állítani, hogy a meg-
lepetés ellen biztosítva legyenek.

— De azt mondják, hogy Czam-czam
a Demari folyó környékén tartózkodik. —
ellenveté Adoé: — és hogy ott a Boemi üt-
tetvényt felégette volna és Rudschop őruagy
az ő üldözésével van elfoglalva.

— Ma ott van, holnap itt lehet. Mami-
za kövesse tanácsomat s tartsuk a négereket
mindig fegyverben. Az indiánok ritkán
mernek egyenként távozni lakásaiktól és a
piannakotawok falai messze fekszenek innen.

— Igazad van Bel-Cossim — szóla
Adoé rövid megfontolás után, — legkisebb
félelmet sem mutatva, hogy a veszélyekkel

melyek színet nélkül fenyegették szembe kell
szállnia.

— Jaguarette, add ide kis szekrénye-
met, — szóla a fiatal leány.

Nem bízalom hiányból a felügyelő iránt,
de mivel a birtokos joga s tekintélye ugy
kívánta, hogy a fegyvertár kulcsai mindig nála
legyenek, őrizé ezeket Adoé magánál, miután
tehát a kulcsokat egy kis ében szekrényből
melyet az indiánok hozott, kivéve, átadá azo-
kat Bel-Cossimnak, miközben könnyes szem-
ekkel szólt: — Ah hányszor láttam én
hogy atyám átadja neked a kulcsokat még
hozzám fordulva szólt: Hívebb és bátrabb ke-
zekbe nem tehetem ezeket.

— Én hű valék az atyához, hű vagyok
annak gyermekehez is Massera. — szóla ko-
molyan a felügyelő, ki rendszeren igen szófú-
kar vala.

E pillanatban Cupido lépett be s komor
kedéllyel szólt Adoéhoz.

— Egy lovas idegen két szolgálva huzta
meg a felvonóhid harangját. Szállást kér ez
éjszakára mert az idő viharral fenyeget. A
paliesti ültvényes ez. — téve hozzá keserű
mosolylyal s egy nemével a borzadálynak.

— Az egyszemű Ultok. — kiáltá a
fiatal leány. Én nem szeretem ez embert, bi-
zonyos félelmet önt belém, de mit tesz az!
Cupido ereszd be őket. És te Mamieza intéz-
kedjél hogy az estebéd készen legyen.

Cupido urnőjének parancsát teljesíteni
elindult, de Bel-Cossim kezének intésével
visszatartá s Adoéhoz szólt:

— Massera, Ultok az egyszemű az egész
gyarmatban gyűlöletes gonoszszaga s kegyet-
lensége miatt. A mostani időkben ovakodunk
kell az árulóktól. — Méreg és tűz elégszer
volt elrejtve egy utas köpenye alá.

— Bármí történiék Bel-Cossim, bármítől
lehessen tartanunk, atyám háza még se le-
gyen zárva az előtt, ki földel nélkül s vihar
elől menekülve kér tőlem éjjeli szállást.

— Massera ovakodjék! Nem tegnap óta
tart az irigység Sporterfigdt iránt! — Minden
eszköz jó a gonoszok ellen. — Az egyszemű
Ultok gonosz; nagylelkűségét még drágán
fizetheti meg Massera!

— Tehát azt akarod Bel-Cossim — veté
ellent Adoé meglepetve s ingerülten — azt
akarod, hogy ez ember az éjszakán a moesa-
rokba fulladjon, melyeken keresztül kell men-
nie, hogy Palliestet elérje?

— Nem Massera, adjon neki éjjli szál-
lást, de abban a kis házban, mely a esatorna
mellett van. Ott nem kísérthet meg ellenünk
semmi rosszat.

— Az lehetetlen Bel-Cossim, az lehe-
tetlen. Ultok gyarmatos és nem idegen utas.
A vendégszeretet azt kívánja, hogy a gyar-
matos, ki más gyarmatos befogad, saját szo-
báját és ágyát ajánlja föl neki. Ultok atyám
szobájában kap szállást, ép ugy, mint atyám
aludt Ultok szobájában, midőn ő egy alkalom-
mal, bizonyos üzleti dolgokban nála járt.

— De Massera, a esatorna melletti
épület —

— Ismétlem Bel-Cossim, hogy ily bizal-
matlanságnak nyilvánítása sértés lenne egy
gyarmatosra nézve; soha nem fogom azon
embert megsérteni, kinek födele alatt atyám
aludt. Menj Bel-Cossim, ugy akarom.

Ez utolsó szavakat oly parancsoló s ha-
tározott hangon ejté ki a fiatal leány, hogy
a felügyelő, habár vonakodva, mégis engedél-
meskedett.

Adoé Jaguarette s Mamieza kíséretében
távozott öltönyt váltani, jölehet kellemetlen
volt előtte fogadni azon embert, ki ellen oly
nagy ellenszenvet érzett.

Habár elhatározva urnőjének rendeleteit
teljesíteni, sokkal okosabb volt Bel-Cossim,
mintsem elmulasztaná a legnagyobb bizton-
sági rendszabályokat és intézkedéseket, mielőtt
oly veszélyes embert, minő Ultok az egy-
szemű volt, a lakásba beeresztene.

A esatorna környéke oly nyílt volt, hogy
az ellenség partjainak közelében legkisebb
eselt sem alkalmazhatott, de az éj oly sötét
vala, hogy a felügyelő rélt, hogy Ultok több
embert hozott magával, mint a menyenit
mondott.

Ha pedig a felvonóhid egyszer le volt
eresztve, ugy már nem volt idő azt többé
fölhuzni. — Hogy tehát a valóról meggyő-
ződjék Bel-Cossim, a sáncz külső oldalára
több köteg száraz czukornád tözeget vettetett
s azokat meggyújtá.

A fölcsapó láng fényénél — mely egy
pillanatra fényesen bevilágítá az ültvény kör-
nyékét, meggyőződött az ovatos felügyelő, —
hogy Ultok valóban csak két szolga kíséreté-
ben jött.

A fölönóhid lehullt, a gyarmatos belo-
vagolt.

Mint látszék igen roszkedvű és felindult
vala a hosszas várakoztatásért.

— Miért gyújtottad a tüzet, — a helyett,
hogy azonnal ajtót nyitottál volna, te ficzkó!
— szóla Bel-Cossimhoz szemtelenül, mert az
ültvényes szokva volt saját felügyelőivel a
legnagyobb megvetéssel bántani. — Miért volt

— ismétlé a tűz meggyújtva, talán a musqui-
tók ellen, vagy annak öröme, hogy urnő-
höz vendég érkezik?

— Sem a musquitók elűzésére sem az
öröm nyilvánítására gyújtottam a tüzet. —
viszonzá Bel-Cossim változhatlan hidegvérű-
séggel.

— Mi ezébből tehat?

— Mert ugy kellett.

— Hm! te a szemtelenit játszod; te
igen erősnek érzed itt magad, — mondá a
a gyarmatos boszusan, követve Bel-Cossimot
és Cupidót, ki egy lümpát vitt. Midőn urad
a Paliest ültvénybe jött, nagyobb előzékeny-
séggel fogadtam mint a minőt urnőd fogadá-
sounál tanusít.

— Adoé Massera a terembe fog jönni,
— szóla a felügyelő Ultokhoz, kinyitvány a
helyiség ajtaját.

A terembe csak Mamieza volt, ki urnő-
jének rendeletére, s mint ez szokásban volt,
madeira bort s befőtt gyümölcsöket szolgált
föl a gyarmatosnak míg a vacsora ideje be-
következnék.

Ultok elutasítá; Mamieza egyedül ha-
gyá őt.

E férfi arezonásai kemények, sötétek
valának, s szemének elvesztése által még in-
kább visszataszítókká váltak.

A gyarmatos körülbelül 40 éves vala,
magas, szikár és csupa erő, egészség; már-
vány fehérségű arezonásai inkább a kicsa-
pongások mint a kor által lefeszültek valának.

Ha Adoé atyja azon, fájdalom oly ritka
jellegét képviselő a gyarmatosoknak, melyet
emberiesnek nevezünk, ugy Ultok az egyszerű,
a kegyetlenség valódi típusa volt.

Már régóta elgyengítve a zsarnok ura-
lom és a határnélküli bujaság által, kezdé
utánozni, habár kisebb mértékben, de hasonló
barbársággal ama undok és véres tiberiusi kesa-
pongásokat, Heliogabal gyilkos kedvtöltéseit és
Vitellius kikeresett falankságát, hogy ekkép
elgyöngült érkekeit izgathassa.

Gazdagon élt egy oly tar ományban, mely
bámulandó bőségu s példatlanul termékeny
vala, uralkodott a jog, hatalom és tekintély
folytán melyet birt az ültvényen lakó fekete
és színes nép fölött, joggal birt bárkit is rab-
szolgái közül halálig kizozni, habár ez előbb
már 50 louisd'ornyi büntetéspénzt le is fizette
volna. — s így Ultok is, a ki eddiggelé ki-
kerülé az emberiség szigorú törvényét, el-
bujdosva élt egy távol magányban, hová a
pártos igazság tekintete sohse birt elhatni, igen
itt élt számos más hasonlóan kegyetlen telepít-
vényes társaságában. (Folyt. k.)

Krix — krax.

A helybeli kéményseprők olyan újévi
gratulációval kedveskedtek a n. é. közönség-
nek, hogy minden olvasója három napi has-
esikarást kapott a nevetéstől. Kóstolól álljon
itt ennyi:

„Kik a kémény barnult üregjeit
Megóvjuk a lángok veszélytől
S segélyt hozunk, midőn a háztető
A tűzvihar hullámain elmentül”

Ez bizonyos kormos vers, a gyártója meg-
érdemelne egy kis kémény-füstöt. És még
melléje a germán fogalmazvány „Vergebensten
Rauchfangkehrergelhilfen”, ha beadnák Berezi
bátyánk Szellőjének, menten kirúgná a domb-
szögi kaszinó oldalát — végkínálódásai közepett.

Bámulatos az eröművészet pártolása ná-
lunk. Szeretjük a komédiát, mert hiszen sze-
gény emberek vagyunk, „szegény ember dolga,
pedig csupa komédia”.

Malapropos! Kiss Ludovica rendkívüli
ügyességű eröművésznőt jutalomjátéka alkal-
mával szép virágoskorral tüntették ki s majd-
nem gyémántgyűrűt és ódát is kapott. — ami
pedig nem műbarátok, által mondva-csinálva
avagy kierőszakolva, de a közönség szerete-
tének általános kifolyása lett volna, melylyel
kedvezést megörvendeztetni akarta. „Qui me
intelligere voluit etc

Kérdőre fogtak aminap gyémánt szemek
s írásban vélemény-nyilvánítást kívántak: mi
külömbőség van a férfi által írt és a nő által
írt vers között? Kapóra jött nekünk egy na-
gyon tapasztalt „regény-király” nézete s mi
habár a nők előnyére szeretnők elítélni a vá-
laszt, ide állítjuk azt: „A férfi költeménye a
száz levelű rózsza, melyben a himszálak vál-
toztak át szirmokká, a nő költeménye pedig
a zöld rózsza, melyben a virág zöld kelyhe
szaporodott el szirmok gyanánt” Kedves höl-
gyeim, tegyék le a tollat!

Jánosiban egy anya kétféjű csodagyer-
meket szült.

Egy olesó élezlap erre azt jegyzi meg,
hogy kölcsönözze oda az egyiket (már t. i. a

fejt) egy államférfiúnak, a kinek egy sinec.
Ez új vicez, de nem jó. Paraszt eszü á.
férfiakra nincs szükség, hanem igen, a kölcsönt
az államférfiú adja e gyermeknek — az igaz:
„de mortuis nil nisi bene” — az a kicsi már
a paradicsomban mutogatja magát. Csitt.

Hivatalos közlemények.

Pályázat.

Gömörmege rimaszécsi járásában Aj-
nászkő székhellyel rendszeresített körorvosi
állomásnak betöltésére pályázat nyitattik s a
választás határnapjául a székhelyen 1881. évi
január 17-nek d. e. 10 órája kitűzték. — A
körorvos fizetése lakbérrel 1000 osztr. ért.
forint és vidékre természetben fuvar vagy e-
czimen teendő kiadásainak megtérítése, oly
kikötéssel, hogy tartozik mindenkit ingyen
gyógykezelní, havonként legalább egyszer kö-
rénék minden községet saját fuvarján hivatalból
meglátogatni. A megválasztandó körorvos házi
gyógyszertár tartására is feljogosítandó lévén,
a kiszolgáltatódó gyógyszerek mérsékelt ára
részére meg fog térítettetni. — Felhivatnak azért
mindazok, kik ezen állomást elnyerni ohajtják,
hogy orvostudori és sebészterneri oklevéllel
felszerelt szabályszerű pályázati kérvényeiket
a választást megelőző napig alólírott szolgál-
bíróhoz adják be. — Ohajtja a választó kö-
zönség, hogy a pályázók a választásig ma-
gukat bemutassák. — Kelt Feleden 1880.
december 20.

Sándor Béla, szbiró.

Betű-talány.

15 27 18 23 11	Madár, de nem kiesel madár
2 16 13 18 19 15 18 27	Ez nem Velocype- den jár
5 28 4 21	Alszik is, ugrik is, és még sem hal a neve
25 8 7 34 18 23	Elhunyt kedves köl- tőnk keresztneve
30 31 8 15 6 35 8	Mindkettő színész- tünk gyöngye
30 31 34 12 24 18	Férfi büszkesége, — és a nő még sem kér belőle
1 15 23 3 35 18 6 14 6 15 16	Többre ezt nem mondjuk
25 1 15 9 11 10	De igen ha kitaláltak
4 1 15 23 6 18 3 25	Rebegi e talány köz- lője
14 3 20 8 10 19 31 31	S szerkesztő felelete
1—35	Régi dallamu költe- mény
	Két utolsó rime.

Megtejtése a jövő számban.

A megfejtők neveit közöljük. Kérjük előzetesen
figyelmét erre is, hogy a szép számhoz képest jutalmat
tűzzünk ki.

Szerkesztői üzenetek.

G. I. Mikor jut már másféle jöböl is?
T. M. Akarja a t. példányt; nyilatkozzék, ny o-
matékkal.

V. J. Ha csak tehetjük, kedvére eselekszünk.
N. K. A „szomszód”-dal mi nem akarunk „füle-
mile pör”-be keveredni; a solidaritást fenn tartjuk
addig, a meddig lehet.

J. Lajos. Türelem és udvariasság! ezekkel él-
tünk önnel szemben. Levelét „emlékeim” tárába
helyeztük.

Újév óta beküldött kéziratokról jövő számunkban.
K. r. postahivatalnak. Az igazgatói felhí-
vás közlését az indokolt lap-késedelem okozta.

Piaczi árak: Rimaszombat, 1881.
január hó 7-én tartott orsz. vásár alkalmával
a gabonanevek és kapásnövények következő-
leg jegyeztek:

Buza hectoliterenkint	9.25	8.90
Feles	—	7.25
Rozs	7.—	6.50
Árpa	3.30	3.—
Zab	2.15	1.95
Kukorieza	3.50	3.20
Bab	12.00	9.00
Kása	14.00	12.00
Burgonya	2.40	1.90
Buza métermázsánkiint	11.—	10.50
Feles	—	7.25
Rozs	—	8.—
Árpa	5.80	5.20
Zab	—	6.56
Széna, kötött	—	1.95
Tak. szalma	—	0.50
Alom-szalma	—	0.45
Zsúp-szalma	—	1.05

Felelős szerkesztő: **Pető Porubszki Pál.**

Szerkesztőtárs: **Fóthi Kovács Béla.**